

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№4(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 558 sahifa,
2-aprel, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Yangi O'zbekistonning mintaqaviy va global geosiyosiy pozitsiyasi: milliy o'zlik va media reprezentatsiya tahlili	16
Salim Doniyorov	
Axborot kommunikatsiya texnologiyalari vositasida o'quvchilarning adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirish	21
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich, Xoldarova Gulchehra Tajibayevna	
Adabiy tahlil kompetensiyasini shakllantirishda elektron darsliklar va multimedia vositalaridan foydalanish.....	26
Djo'rayev Yorqin Xolnizozovich	
Ta'limdagi hurfikrlikni rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	29
Yunusov Dilshod Raxmatovich	
Boshlang'ich ta'limda kompetensiyaviy yondashuv asosida o'quvchilarda tanqidiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish metodikasi.....	32
Aliqulova Habiba Bahranovna	
Ayollar boksida jismoniy tayyorgarlikning yosh qizlar salomatligiga ta'siri	36
Majidov Ruslan Rustam o'g'li, Komilova Ismigul O'ktamjon qizi	
Talaba-yoshlarda internet risklarning oldini olishning pedagogik modeli	41
Muradova Maftuna Komilovna, Mamadaliyeva Umida Isroiljonovna	
Диагностика креативности студентов педагогических вузов в процессе изучения специальных дисциплин.....	44
Уразова Марина Батыровна, Соибова Толифа Дилмуродовна	
STEAM yondashuvi asosida boshlang'ich sinf o'quvchilarida kommunikativ kompetentlikni shakllantirishning metodik xususiyatlari.....	49
Tashibekova Munajat Xoshimovna	
Mariya Montessori ta'limida bolalarning mustaqilligini va ijodiy faoliyatini rivojlantirishning pedagogik-didaktik shart-sharoitlari.....	53
Asqarova Ma'mura Sadriddinovna	
O'spirinlik yoshida namoyon bo'ladigan agressiv xulqning psixologik xususiyati	59
Atajanova Xurjon Pirnazar qizi	
O'zbekiston jurnalistikasining rivojlanishida jadidlarning o'rni: jurnalistikada yangi trend	64
Murtozayeva Nigora Murtoza qizi	
Virtual ta'lim texnologiyasining ta'lim jarayonini takomillashtirishdagi ahamiyati.....	67
Muxsiyeva Aziza Shamsitdinovna	
Kelajakdagi o'qituvchilarning pedagogik kreativligini ta'limiy o'yinlar orqali rivojlantirish yo'llari	69
N. A. Musayeva	
Talabalarda lisoniy tafakkurni shakllantirishga psixolingvistik yondashuvning didaktik tamoyillari	76
Odiljonova Kamola Abduvosit qizi	
Strategies for Overcoming Difficulties in Using Authentic Materials in English Language Teaching	81
Qosimov Jaloliddin Abduvali o'g'li	
Oliy ta'lim muassasalarida mustaqil ta'limni tashkil etishning pedagogik imkoniyatlari	84
Qurbonova Buzaynab Nurmuxammadiyevna	
Inspektor-psixologlarda ijtimoiy-psixologik kompetentlikning kasbiy faoliyatdagi ahamiyati	87
Raxmanova Dilnoza Farmanovna	
Qo'ng'iro't tumani toponimlarining leksik-semantik va genetik xususiyatlari	90
Shamshaddinova Saodat Saparbayevna	
Variativ yondashuv asosida 5–9-sinf o'quvchilarida valeologik madaniyatni rivojlantirishning didaktik modeli va metodik ta'minoti	93
Shamuratov Asqar Abdullayevich	

The Structural Composition and Developmental Stages of Critical Thinking Skills.....	98
<i>Shuxratjon Ismoiljonov Boymirza o'g'li</i>	
Yosh rahbar kadrlarni lavozimlarga tayinlashning psixologik xususiyatlari.....	106
<i>Sobitov Otabek</i>	
O'zbekistonda erta turmush qurish masalasi va uning psixologik tahlillari.....	111
<i>Sodiqova Gulbarno Odiljon qizi</i>	
Adaptiv sportning inklyuziv ta'lim tizimida alohida ta'limga ehtiyoji bo'lgan o'quvchilarning jismoniy va funksional rivojlanishidagi ahamiyati.....	114
<i>Xasanova Sarvinov To'liqinjon qizi</i>	
Yosh futbolchilarda texnik mahoratni rivojlantirishda differentsiallashgan mashg'ulotlar modelini qo'llash samaradorligi	118
<i>Zayniddinov Tojiddin Baxriddinovich</i>	
Фразеологизмы как носители культуры: проблемы перевода и методы обучения	123
<i>Хамидова Гулноза Турсунбой кизи</i>	
Talabalarni kreativ yondashuv asosida tarbiyaviy–innovatsion faoliyatga tayyorlash jarayonlari.....	127
<i>Adizova G. M.</i>	
Iqtidorli bolalarni psixologik-pedagogik qo'llab-quvvatlash	131
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna</i>	
STEAM – ta'lim texnologiyasi asosida o'quvchilarning fazoviy tasavvurlarini rivojlantirish metodikasi	134
<i>So'fiboyeva Gulchehra Mamurjonovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy ko'nikmalar va kompetentlikni shakllantirishning pedagogik asoslari.....	138
<i>Fayzullayeva Xovoxon Xayrullo qizi</i>	
Inklyuziv ta'limga muhtoj bolalar bilan ishlashda tarbiyachining roli.....	142
<i>Mansurova Lobar Luqmon qizi, Boqiyeva E'zoza Mashrab qizi</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalarni ta'lim-tarbiyalashning ilmiy-pedagogik asoslari.....	146
<i>Tojiboyeva Osiyoxon Alisher qizi</i>	
Xalqaro ta'lim tashkilotlari faoliyatining nazariy asoslari.....	150
<i>Abdusamadova Aziza Kamoliddin qizi</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarni ijtimoiy texnologiyalar asosida ijtimoiy-pedagogik faoliyatga tayyorlash tizimi sifatida.....	153
<i>Shanazarov Otabek</i>	
Maktabgacha ta'limda STEAM yondashuvini loyiha asosida joriy etishning pedagogik strategiyalari	158
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna, Abdullayeva Sarviniso</i>	
Matematika ta'limida modellashtirishning psixologik va metodik asoslari: disum loyihasi tahlili.....	161
<i>Xaydarov Xurshid Ismatovich</i>	
Darsdan tashqari mashg'ulotlarda gandbolchilarning tezkorligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari.....	166
<i>Ismatullayeva Zuhra Rustam qizi</i>	
Osiyo xalq o'yinlari asosida jismoniy tarbiya jarayonini samarali tashkil etishning pedagogik shartlari	170
<i>Abdullayev Yashnarjon Mahkamovich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning innovatsion kompetentligini shakllantirishda klasterli ta'lim muhitining imkoniyatlari.....	173
<i>Abduraxmanov M. B.</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tanqidiy fikrlash.....	178
<i>Chinaliyeva Ayjamal Baxitjanovna</i>	
Talabalarda raqamli ta'lim madaniyatini rivojlantirish.....	181
<i>Eshqurbonova Nafisa Bahodir qizi</i>	
Blended Educational Technologies in Higher Education: A Systematic Analysis of Foreign Research.....	183
<i>Fozilova Maxina Adashevna</i>	
Voyaga yetmaganlarda deviant xulq shakllanishida ijtimoiy-psixologik omillarning roli.....	188
<i>Galdiyeva Mehribon Durdiyevna, Saydazimov Alisher Nurali o'g'li</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	Boshlang'ich tayyorlov guruhida ulotqirish texnikasi elementlarini o'rgatish samaradorligi.....	191
	Hayitmurodova Nasiba Abdusalimovna	
	Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida tarbiya fanini o'qitishning metodik tayyorgarligini takomillashtirish zaruriyati.....	197
	Inoyatova Zulfiya Xamdamovna	
	Talabalarni ilmiy-tadqiqot faoliyatiga jalb etishning metodologik asoslari.....	199
	Karimova Madinabonu Dilshodbek qizi	
	Kompetentligini baholash mezonlari va indikatorlarini ishlab chiqish.....	203
	Kayumov Oybek Achilovich	
	Kasbiy refleksiya asosida bo'lajak o'qituvchilarning pedagogik mahoratini rivojlantirish.....	209
	Miraxmedova Mubina Mirxalil qizi	
	Boshlang'ich sinf o'quvchilarida nutq ko'nikmalarini rivojlantirish.....	211
	Nisanbayeva Akmaral Kaldibayevna	
	Maxsus ta'lim dasturlari orqali iqtidorli talabalarining ijodiy salohiyatini rivojlantirish.....	214
	Rayimova Shahlo Sobirjon qizi	
	STEAM ta'limida ijtimoiy intellektni rivojlantirish metodlari.....	217
	Toshev Elbek Choriyevich	
	Innovatsion texnologiyalar va ularning tasviriy san'at o'qituvchilarini tayyorlash tizimidagi roli.....	223
	Usmanov Botir Allaberdiyevich	
	Bo'lajak tarbiyachilarning ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantirishda volontyorlik faoliyatining ahamiyati.....	227
	Xalilova Dilnoza Furkatovna	
	Boshlang'ich sinflarda robototexnikaning ahamiyati va o'rni.....	230
	Xodiyeva Dilrabo Pirimovna	
	Working With Visual AIDS in Teaching English in Primary Education.....	233
	Yunusova Nodira Akhmadjanovna	
	Teatr texnologiyalarini maktabgacha ta'limga integratsiya qilishning pedagogik shartlari.....	237
	Abdullayeva Aziza Abdurazzoq qizi, Salimova Dilmira Farxodovna	
	The Psychological Impact of Social Media on Youth.....	242
	Dilfuza Qarshiboyeva	
	Maktab direktori nutq etiketi – ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan samarali muloqot asosi.....	246
	Islamova Dilfuza Dilshodovna	
	Dizartriyali bolalar monologik nutqini innovatsion texnologiyalar orqali rivojlantirish.....	250
	Pardayeva Muxlisa	
	Maktabgacha yoshdagi bolalar rivojlanishida bilish jarayonlarning ahamiyati.....	257
	Xaydarova Umidaxon Baxromjon qizi	
	Enhancing the Professional Competence of English Language Teachers.....	259
	Karimova Dilshoda Sodiqjon qizi	
	Maktabgacha yoshdagi bolalarda montessori metodi bo'yicha sezgir davrlar.....	264
	Tojiakhmedova Maftuna Umarjon qizi	
	"Personal learning assistant" vositalari asosida bo'lajak pedagoglarni tayyorlash tizimidagi zamonaviy tendensiyalar tahlili.....	268
	Muradova Maftuna Komilovna, Turobova Ro'zoy Bekmurotovna, Xayrullayev Mo'minbek Anvar o'g'li	
	Boshlang'ich sinf o'qish savodxonligi darslarida adabiy-nutqiy kompetensiyalarni shakllantirish metodikasi.....	272
	Ravshanova Dildora Sagdullayevna	
	Raqamli ta'lim sharoitida elektron axborot-ta'lim muhitining mohiyati va tarkibiy tuzilmasi.....	279
	Temurov Sobirjon Yo'ldoshevich	
	Zamonaviy ta'lim menejmentida innovatsion yondashuvlarning ahamiyati (boshlang'ich ta'lim misolida).....	283
	Pardaboyev Doston	
	Maktabgacha ta'lim tashkiloti va oilaning hamkorligida qadriyatlar tarbiyasining amaliy asoslari.....	286
	Xaydarova Mavluda Mo'ydinjon qizi	

Zamonaviy pedagogik va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari integratsiyasi asosida kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish bosqichlari va samarali shakllari.....	292
<i>G'oziyeva Mohlaroyim Qodirxon qizi</i>	
Alohida ta'lim ehtiyojiga ega bo'lgan bolalarning (aqliy nuqson) ovqatlanish tartibi	295
<i>Sh. M. Ro'ziyeva</i>	
Boshlang'ich sinflarda ona tili darslarida imlo savodxonligini oshirishda geymifikatsiya o'yini orqali samarali tashkil etish	299
<i>Mergenbaeva Asiya Erkebaevna</i>	
Musiqqa o'qituvchisining pedagogik muloqatining ta'lim jarayonidagi ahamiyati	304
<i>S. M. Raxmonberdiyeva</i>	
Ijtimoiy-maishiy hayotga yo'naltirish darslarida zaif eshituvchi o'quvchilarning nutqini rivojlantirish	307
<i>Abdulxamidova Gulnoza</i>	
Ispaniya davlati ijtimoiy hayoti, madaniyati va o'ziga xos ta'lim tizimi	311
<i>Umarova Malika Xisabidinovna, Sabirova Nodira Ibrohimovna</i>	
Ertaklardagi so'zlardan foydalangan holda nutqi rivojlanmagan bolalarda muloqot qobiliyatlarini rivojlantirish metodologiyasi	316
<i>G'opporova Mahliyoxonim</i>	
Tarbiya fanida hadislar va milliy qadriyatlarni integratsiya qilishning pedagogik imkoniyatlari	319
<i>Axmedov Boburjon Vasikovich</i>	
Chaqiriqqacha harbiy ta'lim tizimida o'quv-biluv kompetensiyalarini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari	324
<i>Mirzayev Shavkat Turdibayevich</i>	
Mustaqil ta'lim olish faoliyati tushunchasining pedagogik mohiyati va tarkibiy tuzilmasi (fizika fani bo'yicha).....	328
<i>Esanmurodov Otamurod Boboqand o'g'li</i>	
Oliy ta'limda immersiv yondashuvning mohiyati.....	333
<i>Muradova Maftuna Komilovna, Jontemirova Nozima Abdijabbor qizi</i>	
Yengil atletika mashg'ulotlari tizimida sportchilarning psixologik tayyorgarligini shakllantirish va rivojlantirishning ilmiy-pedagogik asoslari.....	337
<i>Yigitaliyev A. F.</i>	
Jismoniy tarbiya nazariyasi va metodikasida o'quvchilarning harakat faolligini rivojlantirishning zamonaviy pedagogik mexanizmlari.....	343
<i>D. R. Abdusalomov</i>	
Futbolchilarni tayyorlash jarayonida innovatsion pedagogik texnologiyalarni qo'llashning samaradorligi...	348
<i>Mirbabayev Muzaffar Ismatillayevich</i>	
Empirik tushunchalar va ularning hospital pedagogikadagi pedagogik-psixologik roli	353
<i>Sapayeva Mavluda Shanazarovna</i>	
Ayollarga nisbatan zo'ravonlikka qarshi kurash va huquqiy himoya.....	357
<i>Ibragimova Feruza Bahodirxonovna</i>	
Integrativ yondashuv asosida kongruentlik kompetensiyasini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar.....	362
<i>Kamalova Dilobar Tairovna</i>	
Og'ir atletikachilarning ko'p yillik tayyorgarlik jarayonini tashkil etish	366
<i>Raximov Farxod Maxmudovich</i>	
Haqiqiy materiallardan foydalangan holda o'qishni o'rgatish	370
<i>Axmedov Husen Uzairovich</i>	
Maktabgacha ta'limda innovatsion va fiziologik yondashuvlarning o'ziga xos xususiyatlari.....	376
<i>Ruziyeva Gulsara Temirqulovna</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida talaba-yoshlarning jismoniy tarbiyasi.....	380
<i>Nazarov Zokir Abdurahmonovich</i>	
Tafakkur va mantiqiy fikrlash bo'lajak pedagog shaxsining nutq madaniyati omili sifatida	383
<i>A. Sh. Jumayev</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarida turizm vositasida tolerantlikni rivojlantirish pedagogik muammo sifatida.....	386
<i>Abdumannatova Aziza Abdumajit qizi</i>	

Zamonaviy didaktik vositalar asosida talabalarning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishning ilmiy-nazariy asoslari.....	390
<i>Asobayeva Noila Samatovna</i>	
Axborot texnologiyalarini kasbiy faoliyatda qo'llash" fanidan amaliy va laboratoriya mashg'ulotlarini samarali tashkil etish	395
<i>Axmedova Zebixon Siddikovna</i>	
Talaba shaxsini ma'naviy-axloqiy tarbiyalashga qo'yilgan pedagogik talablar	399
<i>Boliyev Uchqun Ismatovich</i>	
Translation of Phraseological Units in Mass Media Texts.....	402
<i>Eshmurodova Ziyodaxon Urinbayevna</i>	
Phraseologisms in Modern Russian: A Corpus-Based Analysis of Structural, Semantic, and Functional Dynamics	405
<i>Farkhod Kholmatov</i>	
Yosh sportchilarda sprinterlik qobiliyatlarini rivojlantirishda o'yin uslubidagi mashqlarning o'rni.....	413
<i>G'oibov Yusufali Buxoraliyevich</i>	
Imitatsion mashqlarni nutqni avtomatizatsiyalash jarayonida qo'llash metodikasi	417
<i>G'aniyeva Muhabbat Lutfullayevna</i>	
1879-1894-yillarda yevropa va aqshdagi asos soluvchi laboratoriyalar evolyutsiyasi orqali eksperimental psixologiya genezisining qiyosiy-tarixiy tahlili.....	420
<i>Haydarov Farhod Ilnazarovich</i>	
Maktab direktori nutq etiketi – ta'lim menejmentida jamoatchilik bilan samarali muloqot asosi	423
<i>Islamova Dilfuza Dilshodovna</i>	
Bolalarda gigiyeniya qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati	427
<i>Kalkonova Lutfiya Yusufovna, Safarova Qizlarxon</i>	
Kasbiy refleksiya va portfolio metodining ta'lim jarayonidagi ahamiyati	430
<i>Ismoilova Adolat Anvarovna, Kamoliddinova Mahliyoxon Zohidjon qizi</i>	
Практическая работа по развитию логического мышления учащихся начальных классов через дидактические игры	433
<i>Отажонов Ж. М., Мамарасулова М. А.</i>	
Umumta'lim maktablarida "tarbiya" fanini o'qitish jarayonida mavjud muammolar, ularning sabablari va takomillashtirish yo'llari.....	436
<i>Mamirova Shaxnoza Xudoyqulovna</i>	
Word Formation and Vocabulary Enrichment in Modern English and Uzbek Languages	440
<i>Muminova Feruza Muratdjanovna</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlarining maktabgacha ta'lim tizimidagi o'rni va rivojlanish tendensiyalari	443
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
Shaxs taraqqiyotining turli bosqichlarida refleksiyaning rivojlanishi	447
<i>N. I. Xalilova</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarda inklyuziv kompetensiyalarni rivojlantirishning pedagogik asoslari	450
<i>Omanqulova Shohida Nematillo qizi</i>	
Bo'lajak pedagoglarda gender madaniyatni shakllantirishda milliy qadriyatlar va zamonaviy yondashuvning uyg'unligi	455
<i>O'tkirova Zuhaxon Ahmedjanovna</i>	
Developing Listening and Speaking Skills in Middle School	458
<i>Rakhmonova Dilrabokhon Salokhiddin kizi</i>	
Bolalarda gigiyena qoidalarini o'rgatishning pedagogik ahamiyati	461
<i>Kalkonova Lutfiya Yusufovna, Safarova Qizlarxon</i>	
Avlodlar nazariyalari haqidagi mulohazalarning nazariy tahlili: baby boomerlar, X, Y, Z avlodlari.....	464
<i>Umarova Sitora Muxlisovna, Sharifova Mahtob Murodjonovna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning nazariy asoslari	467
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, Sofoyeva Oysha Davlatyorovna</i>	
Boshlang'ich sinflarda arifmetik amallarni o'rgatishning samarali metodlari.....	470
<i>Solijonova Mavluda Zokir qizi</i>	

Ma'naviy-ma'rifiy ishlar samaradorligini takomillashtirishning nazariy-metodologik asoslari.....	472
<i>Toxirov Botirjon G'ofurjon o'g'li</i>	
Chaqiriqqacha harbiy ta'limda talabalarning harbiy ko'nikmalarini shakllantirishda psixologik omillarning o'рни.....	477
<i>Tursunov Shaxzod Ramazonovich</i>	
Bolalarning jismoniy faolligini oshirish va jismoniy rivojlantirish bo'yicha noan'anaviy jismoniy mashqlarning ahamiyati	480
<i>Xalmatova Nasiba Bozorboyevna</i>	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarida ekologik tafakkurni rivojlantirish muammolari	485
<i>Yaxshiboyeva Nargiza Rustamqulovna</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'quv-bilish faolligini rivojlantirishda bolalar adabiyotidan foydalanish ..	488
<i>Yuldoshova Mehriniso Ochildiyevna</i>	
Hosila va uning tatbiqlarini o'rgatishda zamonaviy yondashuvlar	491
<i>Absamatov Zuxriddin Axmad o'g'li</i>	
Развитие речи у детей как ключевой фактор формирования личности.....	496
<i>Дустова Дилдора Собиржановна</i>	
Boshlang'ich sinflarda geometrik tasavvurlarni shakllantirish metodikasi	498
<i>Imamova Nasiba Xurramovna</i>	
Дидактические основы подготовки будущих педагогов к лекционной деятельности.....	501
<i>Нодира Азаматова</i>	
O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimida tarbiyalanuvchilarning ijtimoiy-hissiy rivojlanishini tarkib toptirishning o'ziga xos tamoyillari	505
<i>Mahmudova Zulfiya, Hoshimova Dilnoza</i>	
Musiqqa ta'limi yo'nalishi talabalarida qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirishning pedagogik xususiyatlari	509
<i>Murodov Mirshoxid Burxanovich</i>	
Umummuhandislik fanlarini o'qitish jarayonida muhandislik oliy ta'lim muassasalari talabalarining texnologik kompetentligini shakllantirish	513
<i>Kiyomov Abdulla Xaytaliyevich</i>	
Психолого-педагогический анализ использования исторических материалов на уроках математики в начальных классах.....	520
<i>Джавлиева Гулнара Раушановна</i>	
Transport vositalari muhandisligida virtual reallik va simulyatsiyaga asoslangan ta'lim texnologiyalarini joriy etish: amaliy kompetensiyalarni rivojlantirishga tizimli yondashuv	529
<i>Tashpulatov Boyburi Baymuratovich</i>	
Adaptiv texnologiyalar va ularning ta'lim tizimidagi o'рни.....	533
<i>Quchqarova Dilnavoz Shaymaxammat qizi</i>	
Talaba-yoshlarda futbol mashg'ulotlari asosida jismoniy tayyorgarlikni rivojlantirishning ilmiy-metodik asoslari	538
<i>Alimov Tojiddin Yaxshibayevich</i>	
Milliy madaniy meros asosida talabalarda ijtimoiy va axloqiy mas'uliyatni rivojlantirish	542
<i>Nomanov Kozimjon Kamoliddinovich</i>	
Innovatsion o'yinlar orqali maktabgacha yoshdagi bolalarda mayda motorikani rivojlantirish yo'llari	546
<i>Nuritdinova Xurshida Norpulatovna, Azimova Umida To'ra qizi</i>	
Pedagogical opportunities for developing productive skills in english language learning	549
<i>Shohida Otahanova</i>	
Bosh miya o'smasi bo'lgan maktab o'quvchilariga zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanib darslarni tashkil etish	552
<i>Xakimova Gulshat Abdusalomovna, Nurmuhamedova Ruxshoda Mirsodiq qizi</i>	

MUSIQA TA'LIMI YO'NALISHI TALABALARIDA QO'SHIQ IJROCHILIGI MALAKALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK XUSUSIYATLARI

Murodov Mirshoxid Burxanovich
Samarqand davlat pedagogika instituti,
"Musiqqa ta'limi" kafedrasida dotsenti

Annotatsiya: Musiqqa ta'limi yo'nalishi talabalari uchun qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirish ularning kelgusidagi pedagogik faoliyati uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur tadqiqotda vokal tayyorgarlik jarayonining nazariy asoslari, ijrochilik mahoratini shakllantirishga ta'sir etuvchi omillar hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlar tahlil qilinadi. Shuningdek, talabalarning ovoz imkoniyatlarini rivojlantirish, sahna madaniyatini shakllantirish va musiqiy didini oshirishga qaratilgan metodlar ko'rib chiqiladi. Maqolada interfaol metodlar, individual yondashuv hamda amaliy mashg'ulotlarning ahamiyati asoslab berilib, qo'shiq ijrochiligi ko'nikmalarini samarali rivojlantirish bo'yicha amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: musiqqa ta'limi, qo'shiq ijrochiligi, vokal mahorat, pedagogik yondashuv, ijrochilik kompetensiyasi, sahna madaniyati, ovoz imkoniyatlari, interfaol metodlar, individual yondashuv, musiqiy qobiliyat.

Abstract: The development of vocal performance skills among students of music education is of significant importance for their future pedagogical activity. This study analyzes the theoretical foundations of vocal training, factors influencing the formation of performance mastery, and modern pedagogical approaches. It also examines methods aimed at developing students' vocal abilities, shaping stage culture, and enhancing musical taste. The article substantiates the importance of interactive methods, individual approaches, and practical training, and provides practical recommendations for the effective development of vocal performance skills.

Key words: music education, vocal performance, vocal mastery, pedagogical approach, performance competence, stage culture, vocal abilities, interactive methods, individual approach, musical ability.

Аннотация: Развитие навыков вокального исполнительства у студентов направления музыкального образования имеет важное значение для их будущей педагогической деятельности. В данном исследовании анализируются теоретические основы вокальной подготовки, факторы, влияющие на формирование исполнительского мастерства, а также современные педагогические подходы. Рассматриваются методы, направленные на развитие вокальных возможностей студентов, формирование сценической культуры и совершенствование музыкального вкуса. В статье обосновывается значимость интерактивных методов, индивидуального подхода и практических занятий, а также предлагаются практические рекомендации по эффективному развитию исполнительских навыков.

Ключевые слова: музыкальное образование, вокальное исполнительство, вокальное мастерство, педагогический подход, исполнительская компетенция, сценическая культура, вокальные возможности, интерактивные методы, индивидуальный подход, музыкальные способности.

KIRISH

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish jarayonida musiqqa ta'limi yo'nalishida tahsil olayotgan talabalarni har tomonlama yetuk, ijodkor hamda yuqori kasbiy kompetensiyalarga ega mutaxassislar sifatida tayyorlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, bo'lajak musiqqa o'qituvchilarining qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirish ularning kasbiy faoliyatida muhim o'rin tutadi. Chunki qo'shiq ijrochiligi nafaqat musiqiy bilim va ko'nikmalarni, balki sahna madaniyati, estetik did, ijodiy tafakkur hamda pedagogik mahoratni ham o'zida mujassam etadi.

Musiqqa ta'limi yo'nalishida qo'shiq ijrochiligi bo'yicha sifatli tayyorgarlikni tashkil etish talabalarning vokal imkoniyatlarini to'g'ri shakllantirish, ovoz diapazonini kengaytirish, nafas olish texnikasini rivojlantirish hamda badiiy ifoda vositalaridan samarali foydalanishni taqozo etadi. Shu bilan birga, talabalarda sahnada erkin harakat qilish, tinglovchi bilan samarali muloqot o'rnatish va asarni mazmunan chuqur his etgan holda ijro etish ko'nikmalarini shakllantirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur jarayonda pedagogik yondashuvlarning to'g'ri tanlanishi hal qiluvchi ahamiyatga ega. An'anaviy o'qitish usullari bilan bir qatorda zamonaviy interfaol metodlardan foydalanish, individual yondashuvni ta'minlash hamda talabalarning ijodiy faolligini rag'batlantirish qo'shiq ijrochiligi malakalarini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi. Xususan, amaliy mashg'ulotlarning ustuvorligi, ustoz–shogird an'analari, mustaqil ishlash ko'nikmalarini shakllantirish hamda refleksiv yondashuvni joriy etish muhim pedagogik omillar sifatida namoyon bo'ladi.

Shuningdek, musiqa ta'limi jarayonida talabalarning individual psixofiziologik xususiyatlarini inobatga olish, ularning ovoz tembri, musiqiy eshitish qobiliyati hamda ijrochilik qiziqishlarini izchil rivojlantirish alohida e'tibor talab etadi. Bu esa qo'shiq ijrochiligi malakalarini shakllantirishni faqat texnik jarayon sifatida emas, balki kompleks va tizimli pedagogik jarayon sifatida talqin etish zarurligini ko'rsatadi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Mamlakatimizda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, yosh avlodni har tomonlama barkamol etib tarbiyalash hamda milliy madaniyat va san'atni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida raqobatbardosh, yuqori malakali mutaxassislarni tayyorlash hamda ularning kasbiy kompetensiyalarini rivojlantirish muhim vazifa sifatida belgilangan ^[1].

Shuningdek, "O'zbekiston – 2030" strategiyasida yoshlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish va san'at ta'limi sifatini oshirish ustuvor vazifalar qatorida qayd etilgan ^[4; 12-b.]. Musiqa ta'limini rivojlantirishga qaratilgan O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 2-fevraldagi "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ-112-sonli Qarori¹ va O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 15-noyabrdagi "Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqa madaniyati fani o'qitilishini tubdan takomillashtirish hamda ushbu fan o'qituvchilarining kasbiy faoliyatini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-391-sonli Qarorlarida² esa musiqa o'qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini zamonaviy yondashuvlar asosida takomillashtirish zarurligi alohida ta'kidlangan ^[2; 3].

Musiqa pedagogikasi sohasida olib borilgan ilmiy tadqiqotlar vokal tayyorgarlikning nazariy va amaliy jihatlari chuqur yoritadi. Xususan, N.V. Qahharovning "Vokal asoslari" asarida vokal ijrochilikning asosiy komponentlari – nafas olish texnikasi, tovush hosil qilish, artikulyatsiya va diksiya masalalari batafsil tahlil qilingan. Muallif vokal mashg'ulotlarning tizimli va bosqichma-bosqich tashkil etilishi zarurligini ilmiy asoslaydi.

Shuningdek, N.D. Andguladzening ilmiy qarashlariga ko'ra, kuylash jarayonida nafas olish texnikasi markaziy o'rin tutadi. U "kuylash san'ati – bu nafas olish san'atidir" degan g'oyani ilgari surib, vokal ijrochiligining sifatli shakllanishi to'g'ri nafas olish bilan chambarchas bog'liqligini asoslaydi. Mazkur yondashuv vokal tayyorgarlikda fiziologik va texnik jihatlarning uyg'unligini yaqqol namoyon etadi.

I. Qudratovning ilmiy ishlarida esa talabalarning estetik tarbiyasi va musiqiy didini rivojlantirishda xalq qo'shiqlarining o'rni alohida yoritilgan. Muallif qo'shiq ijrochiligi orqali nafaqat texnik ko'nikmalar, balki talabalarning estetik qarashlari, milliy qadriyatlarga hurmati hamda ijodiy tafakkuri shakllanishini asoslab beradi.

Zamonaviy pedagogika nazariyasida interfaol metodlar, individual yondashuv va innovatsion texnologiyalar asosiy vositalar sifatida e'tirof etiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy o'qitish usullariga nisbatan interfaol metodlar talabalarning ijodiy faolligini oshiradi, mustaqil fikrlashini rivojlantiradi va ijrochilik mahoratini samarali shakllantirishga xizmat qiladi.

Yuqoridagi ilmiy manbalar tahlili shuni ko'rsatadiki, qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirish ko'p komponentli pedagogik jarayon bo'lib, u vokal texnika, estetik tarbiya, psixologik tayyorgarlik hamda zamonaviy pedagogik yondashuvlarning uyg'unligini talab etadi. Shu sababli mazkur yo'nalishda kompleks yondashuvni qo'llash talabalarning ijrochilik va kasbiy kompetensiyalarini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogika nazariyasiga ko'ra, o'qituvchining kasbiy kompetensiyasi nafaqat nazariy bilimlar, balki amaliy ko'nikmalar, metodik fikrlash va kommunikativ madaniyat bilan belgilanadi. Musiqa ta'limida, ayniqsa, vokal darslari talabalarda qo'shiq ijrochiligi malakalarini shakllantirish bilan bir qatorda, pedagogik ko'nikmalarni rivojlantirishning muhim vositasi hisoblanadi.

Musiqa ta'limi yo'nalishi talabalari orasida qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirish jarayoni bir qator pedagogik xususiyatlarga ega. Avvalo, ushbu jarayon talabalarning vokal imkoniyatlari, musiqiy eshitish qobiliyati, ritm tuyg'usi hamda sahna madaniyatini shakllantirish bilan chambarchas bog'liq ^[7]. Shu bois pedagogik yondashuv individual xususiyatlarni inobatga olgan holda, har bir talabaning ovoz diapazonini aniqlash, ohangni to'g'ri chiqarish va badiiy ifoda vositalarini samarali o'rgatish orqali tashkil etiladi.

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 02.02.2022 yildagi PQ-112-son <https://lex.uz/uz/docs/-5849580>.

2 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining qarori, 15.11.2024 yildagi PQ-391-son <https://lex.uz/uz/docs/-7221711>.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tajriba va amaliy mashg'ulotlar jarayonida interfaol metodlar muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, talabalarning ijodiy faolligini rag'batlantiruvchi rolli o'yinlar, sahna simulyatsiyalari, mentorlik tizimi hamda video-feedback texnologiyalari yordamida vokal texnikasini takomillashtirish qo'shiq ijrochiligi malakalarini samarali rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, individual yondashuvni ta'minlash orqali har bir talabanning kuchli jihatlari va rivojlantirishni talab etadigan tomonlari aniqlanib, ular asosida mos pedagogik tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Amaliy mashg'ulotlarni tashkil etishda tizimlilik va uzluksizlik, amaliy yo'naltirilganlik, individuallik hamda refleksiv yondashuv kabi pedagogik tamoyillar ustuvor ahamiyat kasb etadi. Xususan, vokal va ijrochilik mashg'ulotlarining izchil va bosqichma-bosqich olib borilishi, nazariy bilimlarning amaliy ijrochilik faoliyati bilan mustahkamlanishi, har bir talabaga moslashtirilgan yondashuvlarning qo'llanilishi hamda ijrochilik faoliyatini muntazam tahlil qilish orqali o'z-o'zini baholash va takomillashtirish imkoniyatlarining yaratilishi mazkur jarayonning samaradorligini oshiradi.

Shuningdek, qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirishda talabalarning estetik didi va sahna madaniyatini shakllantirish muhim pedagogik omil hisoblanadi. Shu bois talabalarda qo'shiqni hissiy jihatdan ifodali ijro etish, tinglovchi bilan samarali muloqot o'rnatish hamda ijro uslublarini ongli ravishda tanlash ko'nikmalari muntazam mashg'ulotlar jarayonida izchil shakllantiriladi [7].

TAHLIL VA NATIJALAR

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, interfaol metodlar va individual yondashuv qo'shiq ijrochiligi malakalarini an'anaviy metodlarga nisbatan sezilarli darajada samarali rivojlantiradi. Amaliy mashg'ulotlar jarayonida talabalar o'z ovoz imkoniyatlarini yanada to'liq namoyon eta boshladi, sahnadagi erkinlik va ijodiy ifoda darajasi oshdi. Shu bilan birga, mentorlik va video-feedback texnologiyalari orqali ijrochilikdagi kamchiliklarni o'z vaqtida aniqlash va bartaraf etish talabalarning o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qildi. Natijada, qo'llanilgan pedagogik yondashuvlar nafaqat texnik ko'nikmalarni, balki talabalarning ijodiy hamda psixologik tayyorgarligini ham sezilarli darajada rivojlantirdi.

Tadqiqot asosida aniqlanishicha, qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirish talabanning vokal imkoniyatlari, sahna madaniyati va musiqiy didini takomillashtirish bilan chambarchas bog'liq bo'lib, interfaol metodlar, individual yondashuv, mentorlik hamda video-feedback samarali pedagogik vositalar sifatida namoyon bo'ladi. Amaliy mashg'ulotlarda refleksiv va tizimli yondashuvni qo'llash talabalarning ijodiy faolligini oshirish hamda o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonda talabanning individual xususiyatlarini inobatga olish natijalarning yanada yuqori samaradorligini ta'minlaydi.

Shunday qilib, musiqa ta'limi yo'nalishi talabalari uchun qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirish murakkab va tizimli pedagogik jarayon sifatida namoyon bo'ladi. Tadqiqot natijalari interfaol metodlar va individual yondashuv ushbu ko'nikmalarni samarali shakllantirishda asosiy vositalar ekanligini tasdiqlaydi. Amaliy mashg'ulotlar jarayonida refleksiya va mentorlik tizimining qo'llanilishi talabalarning ijodiy hamda kasbiy rivojlanishiga muhim hissa qo'shadi. Ushbu pedagogik yondashuvlarni keng joriy etish musiqa ta'limi yo'nalishida malakali, ijodkor va zamonaviy mutaxassislar tayyorlash imkoniyatlarini yanada kengaytiradi.

Tadqiqot natijasida talabalarda qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirishning bir qator muhim pedagogik xususiyatlari aniqlangan. Avvalo, vokal ijrochiligi ko'nikmalarining kompleks tabiati yaqqol namoyon bo'ladi. Talabalarda vokal malakalar bir nechta asosiy komponentlar – vokal eshituv, nafas olish texnikasi, artikulyatsiya va diksiya, shuningdek, musiqiy tafakkur hamda badiiy ifoda orqali shakllanadi. Vokal eshituvning rivojlanishi ijrochining tovush sifatini nazorat qilish imkonini beradi, bu esa yuqori sifatli ijro natijalariga erishishga xizmat qiladi [5; 67-b].

Shuningdek, tadqiqot natijalari nafas olish texnikasining vokal ijrochiligidagi ustuvor ahamiyatini tasdiqlaydi. To'g'ri nafas olish ijrochilik jarayonining asosiy tayanchi sifatida namoyon bo'ladi. N.D. Andguladzening ta'kidlashicha, "kuylash san'ati – bu nafas olish san'atidir" [6; 5-b]. Mazkur yondashuv talabalarning ovoz imkoniyatlarini samarali rivojlantirishda ushbu omilga alohida e'tibor qaratish zarurligini ko'rsatadi.

Bundan tashqari, vokal mashg'ulotlari talabalarda pedagogik ko'nikmalarni shakllantirishga ham xizmat qiladi. Mashg'ulotlar jarayonida metodik tushuntirish, kommunikativ kompetensiya, musiqiy-pedagogik tahlil hamda sahna madaniyati kabi muhim ko'nikmalar izchil rivojlantiriladi. Bu esa talabalarning nafaqat ijrochilik faoliyatida, balki kelajakdagi pedagogik faoliyatida ham muvaffaqiyatga erishishga zamin yaratadi.

Tadqiqot natijalari shuni ham ko'rsatadiki, innovatsion metodlarning qo'llanilishi qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi. Xususan, mikro-o'qitish, rolli o'yinlar va videotalqin asosidagi tahlil usullari talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantiradi hamda pedagogik moslashuvchanlikni oshiradi.

Shu tariqa, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va interfaol metodlar qo'shiq ijrochiligi ko'nikmalarini kompleks tarzda shakllantirishga xizmat qiladi hamda talabalarning ijodiy va kasbiy salohiyatini yanada yuksaltirishga imkon yaratadi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Xulosa qilib aytganda, qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirish murakkab va tizimli pedagogik jarayon bo'lib, u talabalarning vokal imkoniyatlari, musiqiy didi, sahna madaniyati hamda ijodiy tafakkurini uyg'un holda shakllantirishni talab etadi. Vokal ijrochiligi ko'nikmalari kompleks xarakterga ega bo'lib, vokal eshituv, nafas olish texnikasi, artikulyatsiya va diksiya, shuningdek, musiqiy tafakkur hamda badiiy ifoda komponentlarini o'z ichiga oladi. Tadqiqot natijalari vokal eshituvning rivojlanishi ijrochining tovush sifatini nazorat qilish imkonini berishini, to'g'ri nafas olish esa kuylash jarayonining asosiy tayanchi sifatida namoyon bo'lishini tasdiqlaydi. Shu bois talabalarning ovoz imkoniyatlarini rivojlantirish pedagogik jarayonning markaziy yo'nalishlaridan biri hisoblanadi.

Vokal mashg'ulotlari jarayonida talabalarda pedagogik ko'nikmalarni shakllantirish muhim vazifa sifatida namoyon bo'ladi. Talabalar metodik tushuntirish, kommunikativ kompetensiya, musiqiy-pedagogik tahlil hamda sahna madaniyati ko'nikmalarini egallash orqali nafaqat ijrochilik, balki kelajakdagi pedagogik faoliyatga ham puxta tayyorlanadi. Shu bilan birga, mikro-o'qitish, rolli o'yinlar va videotalqin asosidagi tahlil kabi innovatsion metodlar talabalarning mustaqil fikrlashini rivojlantirish va pedagogik moslashuvchanligini oshirishga xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari interfaol metodlar va individual yondashuv qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirishda an'anaviy metodlarga nisbatan yuqori samaradorlikka ega ekanligini ko'rsatadi. Amaliy mashg'ulotlar davomida refleksiya, o'z-o'zini baholash hamda mentorlik tizimining qo'llanilishi talabalarning ijodiy va psixologik tayyorgarligini oshirishga xizmat qiladi. Shu bilan birga, pedagogik jarayonda talabaning individual xususiyatlarini inobatga olish har bir talabaning o'ziga xos vokal salohiyatini to'liq namoyon etish imkonini yaratadi va umumiy natijadorlikni yanada oshiradi.

Musiqqa ta'limi yo'nalishida talabalarda qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirish nafaqat texnik ko'nikmalarni shakllantirish, balki talabaning ijodiy, psixologik va pedagogik tayyorgarligini kompleks rivojlantirish bilan chambarchas bog'liqdir. Zamonaviy interfaol metodlar, individual yondashuv, innovatsion pedagogik texnologiyalar hamda amaliy mashg'ulotlarda refleksiv yondashuvni joriy etish ushbu jarayon samaradorligini ta'minlaydi. Ushbu yondashuvlarni tizimli ravishda qo'llash musiqqa ta'limi yo'nalishida malakali, ijodkor va zamonaviy mutaxassislarini tayyorlashga, ularning kasbiy faoliyatda muvaffaqiyat qozonishlariga hamda musiqqa pedagogikasi sifatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

Shu nuqta nazardan, musiqqa ta'limi yo'nalishida qo'shiq ijrochiligi malakalarini rivojlantirish uchun interfaol metodlarni keng joriy etish, talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda vokal mashg'ulotlarni tashkil etish, mentorlik tizimini rivojlantirish hamda video-feedback usullaridan samarali foydalanish maqsadga muvofiqdir. Shuningdek, amaliy mashg'ulotlar ulushini oshirish, sahna tajribasini boyitish va innovatsion pedagogik texnologiyalarni joriy etish orqali talabalarning ijodiy hamda kasbiy kompetensiyalarini izchil rivojlantirish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonuni // Xalq so'zi. – T., 2020–yil 24–sentabr. – B. 1–2. – <https://lex.uz/docs/5013007>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Madaniyat va san'at sohasini yanada rivojlantirishga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida" PQ–112–son Qarori. – 2022–yil 2–fevral. <https://lex.uz/uz/docs/-5849580>.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Umumiy o'rta ta'lim maktablarida musiqqa madaniyati fani o'qitilishini tubdan takomillashtirish hamda ushbu fan o'qituvchilarining kasbiy faoliyatini rivojlantirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ–391–son Qarori. – 2024–yil 15–noyabr. – <https://lex.uz/uz/docs/-7221711>.
4. "O'zbekiston – 2030" strategiyasi to'g'risida O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PF–158–son Farmoni. – 2023–yil 11–sentabr. – <https://lex.uz/ru/docs/6600413>.
5. Qahharov N.V. Vokal asoslari: o'quv qo'llanma. – T.: Iqtisod-moliya, 2008. – 314 b.
6. Андгуладзе Н.Д. О творческой природе певческого дыхания // Первый международный междисциплинарный конгресс "Голос": сб. трудов. – Москва, 2007. – С. 5–6.
7. Qudratov I. Talabalarni xalq qo'shiqlari vositasida estetik tarbiyalash: monografiya. – T.: Fan, 2009. – 164 b.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №4(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.